

עידן חדש בפתרון סכסוכים

מאת ד"ר ישראל שמעוני, עו"ד ובורר*

הליך הגישבור (med-arb, הלחם של המילים גישור ובוררות) פותח ע"י מחבר המאמר המשמש כנשיא מוסד "יתרו", כמענה לחסרונותיה של השיטה האדברסרית, הלוחמנית והתחרותית הנוהגת בישראל כיום.

הליך הגישבור הוא נושא הדגל של עקרונות הגישה השיתופית, המודרנית, שמגייסת את הצדדים לטיפול משותף במחלוקות שהתגלעו ביניהם. פתרון סכסוכים בשיטת הגישבור מתבסס על ניהול משא ומתן בכפוף לעקרונות של הבנה הדדית וקירוב הצדדים. ההתקדמות בהליך הגישבורי נעשית בהדרגה, יחד עם הקשבה כנה לדברי הזולת, גילוי הבנה לצרכיו ותוך שמירה על כבוד הדדי של הצדדים המתדיינים.

למעלה מכך, הליך הגישבור מאפשר שמירה על אמות מידה ערכיות, המחזקות את המשך התקשרות משותפת של הצדדים תוך שמירה על קשריהם החברתיים-אנושיים. מן הפרט אל הכלל, הגישבור מבטא את העידן החדש במשפט המודרני והמעבר מהשיטה האדברסרית לשיטה השיתופית. ההתנהלות האדברסרית עוסקת בעיקרה ברובד הצר של הסכסוך, בצד הגלוי של כתבי הטענות, ואינה נוגעת בשורשי המחלוקת, דבר המביא לעיתים קרובות, לפתרון כפוי ונקודתי, היוצר מראית עין של צד "מנצח" וצד "מפסיד".

מנגד, הליכה בתוואי של ההליך הגישבורי, מאפשרת לאתר את האינטרסים המשותפים לצדדים, והרצונות העומדים בבסיס הסכסוך ומסייעת בפתרון יציב המאפשר שיתוף פעולה עתידי ביניהם. יתירה מזו, הקירוב בין הצדדים הניצים (שמתרחש בד בבד עם התקדמות ההליך), מקדם ערכים חברתיים נוספים, כתקשורת בין פרטים, ואף ערכים דמוקרטיים.

הניסיון המוכח במדינות רבות ברחבי העולם מראה, כי שימוש במנגנונים אלטרנטיביים ליישוב סכסוכים, בצורה הסכמית מחוץ לכותלי בית המשפט, (בלעז ADR - alternative dispute resolution), תורם לחיסכון בזמן, מגביר את היעילות הכלכלית ואף מונע עינוי דין, מכאן שקיים אינטרס חברתי מובהק, לעודד הפנייתם של בעלי דין, ליישוב מחלוקות מחוץ לכותלי בית המשפט, כדי להביא להליכים יעילים יותר, תואמים יותר מבחינה מקצועית לנשוא הסכסוך, דבר שיקל על בתי משפט הכורעים תחת עומס ההליכים והדיונים הארוכים.

התנהלות שיתופית מאפשרת לעסוק בבעיה עצמה, ובפרט באינטרסים המשותפים של הצדדים המסייעים במציאת פתרון העשוי להיטיב עם שניהם. פתרון פרי הסכם, שיש בו מענה למירב הצרכים והאינטרסים של הצדדים, הוא פתרון יציב המאפשר שיתוף פעולה בעתיד ותורם לרווחת הפרט. ההתנהלות השיתופית מאפשרת לצדדים לקבל אחריות לסכסוך ולפתרונו, וממקדת שיח מוסרי של פיתוח נורמות חברתיות, איכותיות ויעילות.

ראוי להדגיש כי מערכת יעילה ואיכותית לניהול סכסוכים, איננה דבר של מה בכך, אלא תולדה של מדיניות מאורגנת ושיטתית.

המעבר מהגישה האדברסרית לגישה השיתופית שתואר לעיל, אינו חף מחסרונות. ההסדרה המעגנת את הגישה השיתופית, מציבה אתגרים חדשים בפני כל הנוגעים בדבר, החל מציבור המתדיינים, דרך עורכי הדין וכלה בבתי המשפט.

*ד"ר ישראל שמעוני, עו"ד בורר ומגשר, מומחה לבוררות, פתרון סכסוכים ומחלוקות בין בעלי דין בתחומים שונים מזה שנים ארוכות והינו מחבר הספר 'אופק חדש בבוררות' (מהדורה ראשונה ושנייה), יוזם ומנסח תיקון מס' 2 לחוק הבוררות והצעת החוק "בוררות חובה". שימש סגן נשיא לשכת עורכי הדין בישראל בשנים 2003-2007, מייסד ומשמש כנשיא המוסד לבוררות 'יתרו'.